

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA PEDAGOGLAR TARBIYALANUVCHILARNING KASBIY MEHNATGA OID KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA OTA-ONANING HAMKORLIGI

*Toshkent shahar Uchtepa tumani 393 –son DMTT direktor
Jabborova Gulnoz Tukmuratovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarni mehnatga asta-sekin qiziqtirish, ularning kasbiy mehnatga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otish, mehnat faoliyatining boshlang'ich ko'nikmalarini o'rgatish va mehnatsevarlikni rivojlantirish kerak. Tarbiyalanuvchilarni kattalar bilan birgalikda ijtimoiy foydali mehnatga jalb qilgan holda kasbiy mehnatning ijtimoiy ahamiyatini anglab yetishlariga yordam berishi kerakligi keltirilgan.

Аннотация: В этой статье необходимо постепенно заинтересовывать дошкольников к труду, пробуждать в них страсть к профессиональному труду, обучать основным навыкам труда и развивать трудолюбие. Утверждается, что детям следует помочь понять социальную значимость профессионального труда, вовлекая их в общественно-полезный труд вместе со взрослыми.

Abstract: In this article, it is necessary to gradually interest preschoolers in work, awaken in them a passion for professional work, teach basic labor skills and develop diligence. It is argued that children should be helped to understand the social significance of professional work by involving them in socially useful work together with adults.

Kalit so'zlar: Tarbiyalanuvchilar, kasbiy mehnat, ko'nikma, atrof-muhit, o'yinlar, tarbiya, jarayon, axloqiy, faoliyat.

Ключевые слова: дети, профессиональная деятельность, умение, среда, игры, образование, процесс, нравственность, деятельность.

Key words: children, professional work, skill, environment, games, education, process, moral, activity.

Kasbiy mehnat ko'nikmalarini rivojlantirish usullari

• **O'yin texnologiyalari:** Bolalarga kasbiy mehnatni o'rgatishda o'yin shaklidagi mashg'ulotlardan foydalanish. Masalan, “kichik fermer”, “oshpazlik” yoki “duradgor” kabi rolli o'yinlar.

• **Ijodiy faoliyat:** Bolalarni qo'lda ishlash, konstruktor yig'ish yoki rasm chizish orqali kasbga oid qiziqishlarini shakllantirish.

• **Haqiqiy mehnat jarayonini kuzatish:** Ota-onalarning kasbiga oid mehnat jarayonlari bilan tanishtirish va bolalarni bu faoliyatga qiziqtirish.

Bolalarni yosh guruhlariga taqsimlashda har bir guruhga faqat bir xil yoshdagi bolalarni tanlash va shunga qarab ta'limtarbiya jarayonini tashkil etish. Bolalarning har xil faoliyat bilan shug'ullanishlari va birbirlari bilan muloqotga kirisha olishlari uchun zarur moddiy muhitni yaratish. Buning uchun guruh xonasi va maydonchani gigiyenik, pedagogik, estetik talablar darajasida kerakli asbobanjomlar bilan ta'minlash. Bolalarning yoshiga mos kun tartibiga rioya qilish va uning barqarorligini ta'minlash. Bolalar shaxsini shakllantiradigan faoliyat turlarini (o'yin, mehnat, ta'lim) tashkil etish va bu faoliyatlar uchun kun 229 tartibidan ma'lum vaqt ajratish. Bolalarning har xil faoliyatlarini ilmiy asoslangan prinsiplar asosida almashtirib borish MTTning har xil yosh guruhlarida bolalar hayotini to'g'ri tashkil etish.

Ota-onalar bilan ishlash usullari

- **Ma'rifiy ishlar:** Ota-onalar uchun seminar va treninglar o'tkazish orqali ularning ta'lim jarayonidagi ishtirokini faollashtirish.
- **Amaliy faoliyat:** Ota-onalar va bolalar birgalikda amalga oshirishi mumkin bo'lgan oddiy mehnat mashg'ulotlarini tavsiya qilish. Masalan, bog'dorchilik, oddiy taom tayyorlash yoki uy jihozlarini tartibga keltirish.
- **Rag'batlantirish:** Ota-onalar tomonidan bolalarning kichik mehnat yutuqlarini rag'batlantirish orqali ularda motivatsiyani oshirish.

Ota-ona va pedagog hamkorligining ijobiy natijalari

- Bolalarda yoshga mos kasbiy mehnat ko'nikmalari shakllanadi.
- Bolalar mas'uliyatni his qila boshlaydilar va mehnatga bo'lgan qiziqish ortadi.
- Ota-onalar ta'lim jarayoniga faol jalb etilib, pedagoglar bilan yaqin hamkorlikda ishlashni o'rganadilar.

Tarbiyachining maqsadi tarbiyalanuvchilarga o'z mehnatini bilish muhimligini, shuningdek, mehnatning qadr-qimmatini anglash, mehnat qoniqish olib kelishini ta'kidlab, natija quvonch va zavq keltirishi mumkin.

Kasbiy mehnat tarbiyasiga oid muammolarini hal qilish quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- O‘z-o‘ziga xizmat ko‘rsatish;
- Uy-ro‘zg‘or ishlarida ishtirok etish;
- Tabiat burchagida ishlash;
- Qo‘l mehnati;
- Tabiatda ishlash.
- Markazlar orqali ishlash

Mehnat quvonchi kuchli tarbiyaviy kuchdir. Bolalik yillarida tarbiyalanuvchi bu ezgu tuyg‘uni chuqur his qilishi kerak. Mehnatda insoniy munosabatlarning boyligi tarqaladi. Agar tarbiyalanuvchi bu munosabatlarning go‘zalligini his qilmasa, kasbiy mehnatga muhabbatni tarbiyalash mumkin emas. Mehnat tarbiyasi jarayonida eng avvalo, yosh tarbiyalanuvchilarda madaniy-gigiyenik ko‘nikmalarni, o‘z-o‘ziga xizmat ko‘rsatish ko‘nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, o‘rganish kerakbolalar nafaqat o‘zlariga, balki boshqalarga ham g‘amxo‘rlik qilishlari kerak. Shu maqsadda quyidagi tadbirlardan foydalanish mumkin:

- “Tozalik –salomatlik garovi” -madaniy-gigiyenik ko‘nikmalarni shakllantirish;
- “Keling, tanishamiz” –kasb turlari bilan tanishtirish;
- “Bizning yordamchilarimiz” -maishiy texnika bilan tanishish;
- “Yashil do‘stlar” –o‘simliklarni parvarish qilishda ishtirok etish;
- “Yashil do‘stlar” –o‘simliklarni parvarish qilishda ishtirok etish;
- “Jonli burchak” -hayvonlarni parvarish qilish bilan tanishish (baliq va boshqalar);
- “Mazali ustaxona” -pishirish asoslari bilan tanishish, jarayonga jalb qilish oddiy taomlarni tayyorlash

Mehnatning aqliy tomondan rivojlantirishdagi ahamiyati shundaki, mehnat jarayonidaular borliqni faol anglay boshlaydilar. Maktabgacha yoshdan boshlab tarbiyalanuvchilarga mehnat tarbiyasini berish ularni estetik va jismoniy jihatdan

ham rivojlantiradi. Yosh avlodga berish masalasi hozirgi davrda eng dolzarb mavzu hisoblanadi. Mehnat har bir yosh guruhidagi tarbiyalanuvchilarning o'ziga xos xususiyatlarni etiborga olib tashkil etiladi, unga to'g'ri rahbarlik qilgandagina etarli natijaga erishish mumkin. Maktabgacha yoshidagi tarbiyalanuvchilarning o'ziga xos tomonlari ko'pgina olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy ishlarda keng o'rganib chiqilgan. Bolalar mehnatining muhim belgisi ularning ma'lum maqsadga yo'naltirilganligi. Kichik maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mehnati inson jarayonga oid xarakter bo'lib, u faqat kattalarning rahbarligi natijasida amalga oshirilishi mumkin. Tarbiyachi tarbiyalanuvchilarni o'z faolyatlarini taxminiy rejalashtirib olishlariga o'rgatishi va ular faolyatiga rahbarlik qilib olishi lozim.

Xulosa shuki, Maktabgacha yosh davrida kasbiy mehnatga oid mashg'ulotlar o'yinlar orqali o'zaro bog'liq holda kechadi, biroq har qanday holda ham tarbiyalanuvchilar mehnatini o'yinga aylantirish, ularning farqini yo'qqa chiqarish noto'g'ri bo'lar edi. Tarbiyachilar va ota-onalar ta'sirida asta-sekin bolalar mehnati o'z vazifasi, mazmuni, metodi va tashkil etilishi bilan mustaqil faolyat sifatida ajratib boriladi. Mehnat qilish muntazam tarzda bo'lib unda hamma tarbiyalanuvchilar ishtirok etsa va kattalar mehnati bilan tanishtirib borilsa, u tarbiya vositasiga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Boboyorova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda interfaol usullardan foydalanish. Maktabgacha ta'lim j., 2007. 6-son. -14 b.
2. Bure R.S. Maktabgacha tarbiyachi va mehnat: Mehnat tarbiyasi nazariyasi va metodikasi // Darslik -metod. nafaqa. Sankt-Peterburg: Detstvo-Press, 2004. 141 p.

3. Kutsakova L.V. Bolalar bog,,chasida Mehnat tarbiyasi: 3-7 yoshli bolalar bilan ishlash uchun: Uslubiy qo,,llanma. Moskva: Mosaic-Synthesis, 2007. 135 p. (Bolalar bog,,chasida ta'lim va tarbiya dasturi kutubxonasi)
4. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo,,yiladigan davlat talablari. –T:, 2018 yil
5. Z.B.Qodirov. Komil inson tarbiyasining pedagogik asarlari. T-2001.